

9. Шарипов С. С. Covid-19 билан оғриган тишсиз беморларнинг функционал реабилитациясини ортопедик ёндашувда ишлаб чиқиш //Conferences. – 2023. – С. 1-68.

10. Хабилов Н. Л. и др. госпитал ортопедик стоматология кафедраси йил давомида нашр этилган тезислар хисоботи //Conferences. – 2023. – С. 114-118.

TO'LIQ TISHSIZLIK HOLATIDA OLINMAYDIGAN VA YECHILADIGAN PROTEZLARNI SOLISHTIRISH: KLINIK TAVSIYALAR VA KO'RSATMALAR

Xabilov N.L., Muxitdinova F.G., Mirxoshimova M.F., Nabiyeu K.A., Salamova Sh.S., Sharipov S.S., Sultanova N.

Тошкент Давлат Стоматология институти

Gospital ortopedik stomatologiya kafedrası

Salim1987@mail.ru

Kirish. То'лиқ тишсизлик – стоматологийда кенг учрайдиган ва бемorning og'iz bo'shlig'i salomatligi, hayot sifati hamda ijtimoiy faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan holat. Tishsizlik holatida zamonaviy stomatologiyada olinmaydigan (mustahkamlangan) va yechiladigan protezlar asosiy davolash usullari sifatida qo'llaniladi. Ushbu maqola ushbu protezlar o'rtasidagi asosiy farqlar, afzalliklari va klinik holatga ko'ra qaysi tur mos kelishini yoritadi.

Olinadigan va Yechiladigan Protezlar: Umumiy Tushuncha

- **Ko'chmas protezlar:** Bu turdagi protezlar og'iz bo'shlig'ida mustahkamlanib, doimiy ravishda o'rnatiladi va bemor tomonidan yechilmaydi. Ular implantlar yoki tabiiy tish qoldiqlari ustiga qo'yiladi.
- **Yechiladigan protezlar:** Yechiladigan protezlar esa bemor tomonidan osongina yechilib, tozalash yoki dam olish uchun qayta o'rnatilishi mumkin. Bu turdagi protezlar, odatda, ancha arzon bo'lib, ularning qo'llanilishi keng tarqalgan.

Ko'chmas va Yechiladigan Protezlarning Asosiy Farqlari va Afzalliklari

Xususiyat	Olinmaydigan Protezlar	Yechiladigan Protezlar
O'rnatish usuli	Tish yoki implantlarga mustahkam o'rnatiladi	Bemor tomonidan osongina yechiladi
Barqarorlik va chidamlilik	Juda barqaror va uzoq muddatli	Kamroq chidamli va tez-tez ta'mir talab qiladi

Xususiyat	Olinmaydigan Protezlar	Yechiladigan Protezlar
Gigiyena va tozalash	Qiyinroq tozalanadi	Oson yechiladi va tozalanadi
Estetik ko'rinish	Tabiiyroq ko'rinadi	Ko'proq sezilib turishi mumkin
Quyidagi holatlarda qo'llaniladi	Yaxshi suyak to'qimalarida va mustahkam ilashish uchun	Suyak to'qimasi zaif bo'lsa
Qulaylik	Bemor uchun qulay, og'iz bo'shlig'iga mos	Dastlabki paytda noqulaylik tug'dirishi mumkin
Narxi	Yuqori narxda	Nisbatan arzon

Olinmaydigan Protezlar: Klinik Tavsiyalar va Ko'rsatmalar

Ko'chmas protezlar quyidagi klinik holatlarda afzal hisoblanadi:

- **Yaxshi saqlangan suyak to'qimasi mavjud bo'lsa:** Bemorda suyak to'qimasi kuchli va sog'lom bo'lganda, implantlar yordamida ko'chmas protez o'rnatish mumkin. Bu holatda protezlar tishlar kabi barqaror va doimiy bo'ladi.
- **Estetik jihatga talab yuqori bo'lsa:** Ko'chmas protezlar ko'rinishidan tabiiy tishlarga o'xshaydi va bemorning tish qatori estetik jihatdan mukammal ko'rinishga ega bo'ladi.
- **Og'ir chaynash yukiga chidamlilik zarur bo'lganda:** Ko'chmas protezlar ko'pincha kuchliroq materiallardan yasaladi va ular chaynash yukiga yaxshi bardosh beradi, bu esa og'ir oziqlarni chaynashda muhimdir.

Olinmaydigan Protezlarning Afzalliklari:

- **Barqarorlik va uzoq muddatli foydalanish:** Ko'chmas protezlar mustahkamlanganligi sababli bemorga qulaylik taqdim etadi va ularni uzoq muddat davomida ishlatish mumkin.
- **Estetik ko'rinish:** Ko'chmas protezlar tish qatori bilan bir xil ko'rinishda bo'lib, bemor tabassumining tabiiyligini saqlaydi.
- **Bemorga qulaylik:** Bemorda protez o'rnatilganligi hissini kamaytiradi va uni haqiqiy tishlar kabi his qilishi mumkin.

Olinmaydigan Protezlarning Kamchiliklari:

- **Narxi yuqori:** Ko'chmas protezlar narxi yechiladigan protezlarga qaraganda yuqoriroq.

- **Murakkab jarayon:** Ko'chmas protezlarni o'rnatish uchun ko'proq vaqt va murakkab protseduralar talab qilinadi, shuningdek, operativ aralashuv talab qilishi mumkin.

Yechiladigan Protezlar: Klinik Tavsiyalar va Ko'rsatmalar

Yechiladigan protezlar quyidagi klinik holatlarda afzal hisoblanadi:

- **Suyak to'qimalari zaif bo'lsa:** Suyak to'qimalari yetarli darajada saqlanmagan holatlarda yechiladigan protezlar tavsiya etiladi, chunki ular suyak to'qimasi bilan to'g'ridan-to'g'ri bog'liq emas.
- **Bemor protezga moslashishi kerak bo'lganda:** Yechiladigan protezlar bemorga to'g'ri gigiyena saqlash imkonini beradi va protezni yechish orqali og'iz bo'shlig'ini tozalash osonlashadi.

Yechiladigan Protezlarning Afzalliklari:

- **Arzon narx:** Yechiladigan protezlar odatda ko'chmas protezlarga qaraganda arzonroq bo'lib, ko'plab bemorlar uchun iqtisodiy jihatdan qulaydir.
- **Tozalash osonligi:** Bu protezlarni bemor osongina yechib, tozalashi mumkin.
- **Kamroq jarrohlik aralashuv talab qiladi:** Ko'chmas protezga nisbatan yechiladigan protez o'rnatish kamroq jarrohlik talab qiladi va suyak to'qimalariga kamroq ta'sir qiladi.

Yechiladigan Protezlarning Kamchiliklari:

- **Kamroq barqarorlik:** Yechiladigan protezlar olinmaydigan protezlarga qaraganda kamroq barqarorlikka ega va chaynash jarayonida harakatlanishi mumkin.
- **Noqulaylik va og'iz bo'shlig'iga moslashish qiyinchiligi:** Yechiladigan protezlar dastlab noqulaylik keltirib chiqarishi va og'iz bo'shlig'iga moslashish qiyin bo'lishi mumkin.

Qaysi Protez Qachon Mos?

Olinmaydigan va yechiladigan protezlar turli klinik holatlar uchun qo'llaniladi. Quyida qaysi turdagi protezlar qachon qo'llanishi mumkinligini ko'rib chiqamiz:

1. **Yuqori estetik talablar:** Olinmaydigan protezlar.
2. **Kam suyak to'qimasi va zaiflik:** Yechiladigan protezlar.
3. **Og'ir chaynash yukiga chidamlilik:** Ko'chmas protezlar.
4. **Arzon davolash yechimi kerak bo'lganda:** Yechiladigan protezlar.
5. **Gigiyenaga katta e'tibor qaratilganda:** Yechiladigan protezlar, chunki ular oson yechilib, tozalanadi.

Xulosa

To'liq tishsizlik holatida bemor uchun optimal davolash usulini tanlashda olinmaydigan va yechiladigan protezlarning har birining afzallik va kamchiliklarini

hisobga olish muhimdir. Bemorning suyak to'qimasi holati, moliyaviy imkoniyatlari, estetik talablar va shaxsiy gigiyenik odatlar protez turini tanlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Zamonaviy stomatologiyada har ikkala turdagi protezlarning qo'llanilishi kengaygan bo'lib, shifokorlar bemorlarning ehtiyojlari va sharoitlariga qarab eng mos yechimni tavsiya qiladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar

Иноятлов А. Ш. и др. Особенности клинических проявлений COVID-19 в ротовой полости //Интегративная стоматология и челюстно-лицевая хирургия. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 37-39.

Tashpulatova K. et al. Technique for eliminating traumatic occlusion in patients using Implant-supported bridges //European Journal of Molecular & Clinical Medicine. – 2020. – Т. 7. – №. 2. – С. 6189-6193.

Xabilov N., Sharipov S. COVID-19 TUFAYLI TISHSIZ BEMORLARDA OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ QAVATIDAGI O'ZGARIZSHLAR //СБОРНИК ТЕЗИСОВ Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы ортопедической стоматологии и ортодонтии. – 2022. – Т. 10. – С. 139-140.

Salomovich S. S. et al. Assessment of Changes in the Microbiological Parameters of the Oral Fluid in Patients Who Underwent Covid-19 with Complete Edentulism before and after Prosthetics //NeuroQuantology. – 2022. – С. 6734-6739.

Sharipov S., Khabilov N., Xasanova L. FEATURES OF THE RECEPTION OF PATIENTS BY DENTISTS IN THE CONDITIONS OF A PANDEMIC OF A NEW CORONAVIRUS INFECTION (COVID-19) //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 12. – С. 148-153.

Клемин В. А. и др. ИММУНОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕДИКТОРЫ ПРОТЕЗНОГО СТОМАТИТА АЛЛЕРГИЧЕСКОГО ГЕНЕЗА //Евразийский журнал медицинских и естественных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 184-192.

Шарипов С. С., Хабилов Н. Л. Оценка микробиологических показателей ротовой жидкости у пациен-тов, перенесших Covid-19 с полной адентией до и после протезирования //Qo'llanmalar. – 2023. – С. 1-22.

Шарипов С. С., Хабилов Н. Л. Сравнительный анализ функционального состояния микроцирку-ляции протезного ложа у пациентов с полной адентией после заболевания Covid-19 //Qo'llanmalar. – 2023. – С. 1-18.

Шарипов С. С. Covid-19 билан оғриган тишсиз беморларнинг функционал реабилитациясини ортопедик ёндашувда ишлаб чиқиш //Conferences. – 2023. – С. 1-68.

Хабилов Н. Л. и др. госпитал ортопедик стоматология кафедраси йил давомида нашр этилган тезислар хисоботи //Conferences. – 2023. – С. 114-118.

GERIATRIYA STOMATOLOGIYASI: KEKSALARDA TO‘LIQ TISHSIZLIKNI DAVOLASHNING XUSUSIYATLARI

Xabilov N.L., Sharipov S.S., Mirxoshimova M. F

Тошкент Давлат Стоматология институти

Gospital ortopedik stomatologiya kafedrası

Salim1987@mail.ru

To‘liq tishsizlik yoki edentulizm keksalar orasida keng tarqalgan muammolardan biridir. Ko‘pgina geriatriya bemorlarida tish yo‘qotilishi hayotning sifati va sog‘lom ovqatlanishni sezilarli darajada pasaytiradi. Keksalar tishsizlik bilan duch kelganda, zamonaviy stomatologik texnologiyalar bu muammoni hal qilishda yordam beradi. Shu maqolada keksalarda to‘liq tishsizlikni davolashning xususiyatlari, zamonaviy usullari, olimlar fikrlari va statistik ma'lumotlar yoritib beriladi.

Keksalarda to‘liq tishsizlikning sabab va oqibatlari

To‘liq tishsizlikning asosiy sabablari orasida parodont kasalliklari, tish kariyesi va uzoq muddat tishlarning yetarli parvarish qilinmaganligi yotadi. Yosh o‘tgan sari tishlarning holati yomonlashadi va ko‘pincha to‘liq tishsizlikka olib keladi. Bunday holatlarda bemorlar nafaqat chaynash funksiyasidan, balki estetik qiyofa va nutq sifatidan ham mahrum bo‘ladi.

Statistik ma'lumotlar shuni ko‘rsatadiki, Jahon Sog‘liqni Saqlash Tashkiloti (JSST) hisobotlariga ko‘ra, dunyo bo‘ylab 65 yoshdan oshgan aholining taxminan 30% dan ortig‘i to‘liq tishsizlikdan aziyat chekadi. Ayniqsa, past va o‘rta daromadli mamlakatlarda bu ko‘rsatkich yuqoriroq bo‘lishi mumkin.

To‘liq tishsizlikni davolashning zamonaviy usullari

Keksalarda to‘liq tishsizlikni davolashda zamonaviy stomatologiyada bir nechta asosiy yondashuvlar mavjud:

1. An’anaviy protezlar

Eng ko‘p qo‘llaniladigan usullardan biri – an’anaviy akril asosli protezlar. Bunday protezlar yetarli hajmdagi suyak to‘qimasi va alveolyar qirra bo‘lgan hollarda qo‘llaniladi. Bu protezlarning qulayligi va narxining nisbatan arzonligi ulardan keng foydalanishga sabab bo‘ladi. Biroq, qariyalar uchun protez mos kelmasligi yoki vaqt o‘tishi bilan o‘z joyidan siljishi mumkin.

2. Dental implantatsiya

Zamonaviy davolash usullari orasida dental implantatsiya alohida o‘rin egallaydi. Bu usulda tish ildizlari o‘rniga titan implantlar o‘rnatiladi va ular ustiga protezlar